

Tandheelkunde in de legers van Europa.

Voordracht gehouden door den heer E. STARK,
in de vergadering der N. T. V. op 5 Juni 1897.

Mijne Heeren!

Het zal u, in de jaren waarin ik aan het vereenigingsleven op tandheelkundig gebied deelgenomen heb, opgevallen zijn, dat ik me steeds meer aangetrokken gevoeld heb tot vraagstukken, die onze samenleving betreffen, dan tot de onderwerpen, die in direct verband staan met het technisch en zuiver wetenschappelijk gedeelte van onze kunst. Ik heb me daarbij steeds beperkt tot dat gedeelte der samenleving, wat direct aan onze kunst grenst of daar nauw aan verwant is.

Wanneer men zich in dit gebied een oogenblik indenkt, dan ontdekt men spoedig, dat het zoo uitgestrekt is, dat hoeveel arbeidskracht men ook ontwikkelt, men de stof maar steeds voor het grijpen heeft en ook zelfs dat grijpen is bij mij niet noodig, het dringt zich nu en dan met zóóveel kracht aan mij op, dat ik er mij over uiten moet.

De aanleiding, die mij er toe dreef dit onderwerp te kiezen, was het bezoek van een jong sympathiek officier, die mijne hulp voor zijn mond inriep. Zijn borst was versierd met de Militaire Willemsorde met de kroon en met verschillende andere eere-tekennen, allen verdiend in den bloedigen krijg op Lombok.

Toen ik, na het behandelen van een paar caviteiten, zijn mond verder onderzocht en hem de mededeeling deed, dat

nog een half dozijn zijner kauwwerktuigen op dezelfde bewerking wachtten, deelde hij mij mede, dat hij daar voorloopig niet toe over kon gaan.... *omdat de bruine dit niet trekken kon.*

Toen hij dat zei, kwamen me in eens de in het geheim doorboorde muren van Tjakra-Negara voor den geest, waar voor onze soldaten als musschen in een kooi doodgeschoten werden. Ik zag de dapperen, die dit vuile verraad te wreken hadden, 4 maal te vergeefs door het moorddadig vuur van den vijand voor den poeri weggeslagen. Ik zag mijn held, want dat was hij in hoogst eigen persoon, het eerst de vijandelijke veste binnen dringen, ik zag hem, in naam van het lieve moederland, het eerst de hand leggen op den schatkamer van den verraderlijken Radja, ik zag hem alweer in het belang van het lieve vaderland aan honderde gevaren blootgesteld en thans moest die zelfde man, die van het vaderland bij zijn indiensttreden de verklaring ontving: „als ge ziek wordt, dan zal ik u doen genezen, want ik betaal u te slecht om dat zelf te bekostigen,” aan een tandmeester de pijnlijke getuigenis afleggen dat zijne middelen hem niet veroorlooven de behandeling te betalen.

Kijk, mijne heeren, hoewel ik niet aan abnormale weekhartigheid lijd, sneed dit me door het hart.

Aan dien man en aan honderden van zijns gelijken wordt groot onrecht gepleegd. De Staat beschikt geheel over zijne dienaren, hij zegt als ge ziek wordt, zal ik u doen genezen, doch bij de ziekte, waar jonge menschen het meest aan lijden (tandziekte), komt hij zijne verplichtingen niet na.

Toen ik me goed in die schreeuwende onrechtvaardigheid indacht, kon ik het niet gelooven. Ik had geen vrede voor ik het zwart op wit had en heb toen aan alle regeeringen van Europa mijn wedervaren verteld en gevraagd: Is dit werkelijk zoo? Is de militaire wetgeving nog zoo achterlijk, dat hare toepassing tot zulke schreeuwende onbillijkheden leidt? En mijne heeren, het onderzoek heeft

uitgemaakt, dat we hier een terrein voor ons hebben dat nog geheel onbeploegd ligt. Wanneer ik u straks de correspondentie voorlees, dan zult ge met mij ontwaren, dat de verschillende hooge ambtenaren, die vriendelijk genoeg waren mijn schrijven te beantwoorden, verlegen zaten mij de zuivere waarheid mede te deelen en in hun antwoord nog pogingen aanwendden den schijn te redden

De Generaal-Majoor Inspecteur van den geneeskundigen dienst der landmacht in den Haag, deelde mede, dat behoudens enkele uitzonderingen, aan Hollandsche militairen geen andere tandheelkundige hulp verleend wordt dan extracties.

De Generaal Stabarzt uit Berlijn meldde, dat er voor dat doel wel eens een consult genomen werd bij tandheelkundigen

De Oberfeldarzt van het leger in Zwitserland berichtte, dat de dienst daar maar een paar maanden duurt en menschen met slechte tanden, niet aangenomen worden.

De Hollandsche Gezant te Parijs zond uittreksels uit Fransche vakbladen, waarbij de wenschelijkheid betoogd werd, dat de militairen de voordeelen der moderne tandheelkunde deelachtig zouden worden.

Uit Weenen kwam bericht, dat de officieren van gezondheid van rijkswege de gelegenheid gegeven wordt een tandheelkundige cursus bij te wonen en dat de Staat ze van een volledig instrumentarium voorziet,

en

De Generallage Dr. Med. JOH. MÖLLER te Kopenhagen zond een uitgebreid schrijven, dat aantoonde, dat de Deensche regeering zich op dat gebied, het meest verdienstelijk gemaakt heeft en de militair geneeskundige, chef der militaire tandheelkundige kliniek te Kopenhagen door een bevoegd tandarts goed geadsisteerd wordt. (Deze brief bereikte mij pas 21 Juni.)

De overige regeeringen hebben geen antwoord gezonden.

Mijn besluit om tegen deze leemte in de militaire wetgeving te velde te trekken, stond toen vast en besloot ik bij iedere gelegenheid mijn stem tegen deze grove onbillijkheid te verheffen. Het bestuur van het Scandinavisch tandheelkundig congres, dat de volgende maand te Kopenhagen vergadert, was vriendelijk genoeg mij een plaatsje op het programma af te staan. Ik bedank deze vergadering, dat ze met mij een oogenblik hare aandacht aan dit onderwerp wijden wil en hoop straks in het debat nog eenige nieuwe gezichtspunten te erlangen.

Ik wist, dat ik in ons eerlid CUNNINGHAM een medestrijder had en deelde hem daarom mijn plan mede. Direct kreeg ik een vriendelijke brief en een pak geschriften door hem aan die zaak gewijd.

Een der belangrijkste geschriften is:

„Dentistry and its relations to the State and Compulsory attention to the teeth of school children (the army and navy) 1887 with a preface by Sir JOHN TOMES F. R. S.” In dit voorbericht van TOMES heeft CUNNINGHAM met potloodstreepjes een belangrijken volzin aangehaald die ons bij de oplossing van ons moeielijk vraagstuk nog heel wat hoofdbreken kosten zal, hij luidt:

„Het vraagstuk hoe aan de soldaten, in overeenstemming met medische hulp, tandheelkundige hulp verleend moet worden, kan niet op dezelfde wijze opgelost worden; want waar één persoon medische hulp noodig heeft, eischen er tien tandheelkundige behandeling, waar tien minuten voldoende zijn voor medische behandeling, eischt tandheelkundige hulp verscheidene uren.”

TOMES schreef deze voorrede in '87 en wees er op, dat het aantal tandmeesters niet toereikend zou zijn om in alle hulp te voorzien. We schrijven nu 1897; het getal tand

meesters neemt in verblijdende mate toe en ik geloof dat we een dubbel belang dienen wanneer we het arbeidsveld van onze nuttige kunst zoover mogelijk uitbreiden, daarom raad ik een ieder de bestudeering van dit geschrift ten zeerste aan; de uitgevers zijn JOHN BALE & Sons 87/89, Great Titchfield Str., Oxford Str. W. London.

In dit boekje behandelt CUNNINGHAM den actueelen toestand in het Engelsche leger, waar de sleutel het alles afdoende instrument is, en waarvan de behandeling door de officieren van gezondheid nog gewoonlijk aan den hospitaal-sergeant overgelaten wordt.

Verder deelt CUNNINGHAM mede, dat er army tooth-stopping cases aan de hospitalen verstrekt zijn, waarvan hij zegt: *If you, with your slowly and industriously acquired skill would make but a poor exhibition with such a beggarly equipment at your command, is it not senseless to expect the unfortunate medical surgeon, who has probably never received any dental training whatever, to do efficient work! That such an equipment should be seldom if ever used, is evident from the constitution of the case.*

Verder deelt CUNNINGHAM nog mede hoe onpraktisch deze cassetten over het land verdeeld zijn, hoe noodig het is militaire geneeskundigen wat tandheelkunde te leeren, hoe het zou moeten geschieden, hoe een eenvoudige bruikbare instrumentendoos er zou moeten uitzien, hoe bij ieder militair district een tandheelkundige gedetacheerd moest zijn, hoe het in het Amerikaansche leger toegaat en komt eindelijk tot deze conclusie:

Met betrekking tot ons eigen geneeskundig militair departement, wenschen we op drie noodzakelijke veranderingen te wijzen:

1°. De hervorming en uitbreiding van de tegenwoordige tandheelkundige inrichting.

2°. Het aanstellen van militaire tandheelkundigen en

3°. De systematische training van iederen officier van

gezondheid door het bijwonen van voordrachten en het verrichten van operatief werk.

Dit onderricht zal hem in staat stellen te weten, welke gevallen hij naar een hooger getraind deskundige zenden moet en hem tegelijkertijd de kennis geven al acuut lijden tengevolge van tandziekte op te heffen.

Zijn belangrijk geschrift behandelt verder voorstellen betreffende de bemanning der vloot, den dienst in Indië, examens voor Indische ambtenaren, behandeling van postambtenaren, politie, gevangenen en eindigt met de conclusie, dat hij meent aangetoond te hebben waar en hoe tandheelkundige hulp een deel dient uit te maken van de medische diensten, welke reeds namens den Staat verleend worden. Van al de kwalen, waar het menschdom aan onderhevig is, zijn er geene meer algemeen en verbreid dan die, welke door de tanden ontstaan en hoewel ze in den regel het leven niet direct in gevaar brengen, veroorzaken ze een ontzettende hoeveelheid lijden, dat gepaart gaat met verzuim van dienst.

Zoo als ik u straks reeds zei, ben ik de vergadering erkentelijk, dat ze eenige oogenblikken hare aandacht aan dit onderwerp heeft willen wijden.

Voor mijne voordracht te Kopenhagen, heb ik reeds eenige stof vergaderd en waar ik me hier uitsluitend vergenoegd heb op te sommen tot welke conclusies CUNNINGHAM gekomen is, zoo zou ik te Kopenhagen gaarne zoover met mijne studie gevorderd zijn, dat ik eigen conclusies zou kunnen mededeelen. Mijn voordracht van heden avond was dan ook minder, zooals het convocatie-billet zou doen denken, „een afgerond geheel” dan wel eene inleiding ter bespreking van het onderwerp: Tandheelkunde in het leger.

Ik zal de vergadering hartelijk dankbaar zijn, wanneer ze mij nog hedenavond, door mededeeling van nieuwe gezichtspunten, nader bij de oplossing van dit belangrijke vraagstuk brengt